

МТСП
МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД
И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

**ПРАВИЛНИК ЗА МИНИМАЛНИТЕ
БАРАЊА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ
ПРИ РАБОТА НА ВРАБОТЕНИ ОД
РИЗИЦИ ПОВРЗАНИ СО ИЗЛОЖУВАЊЕ
НА КАНЦЕРОГЕНИ, МУТАГЕНИ ИЛИ
СУПСТАНЦИ ТОКСИЧНИ ЗА
РЕПРОДУКТИВНИОТ СИСТЕМ**

**ПРАВИЛНИК ЗА МИНИМАЛНИТЕ
БАРАЊА ЗА БЕЗБЕДНОСТ
И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА НА
ВРАБОТЕНИ ОД РИЗИЦИ
ПОВРЗАНИ СО ИЗЛОЖУВАЊЕ
НА КАНЦЕРОГЕНИ, МУТАГЕНИ
ИЛИ СУПСТАНЦИ ТОКСИЧНИ ЗА
РЕПРОДУКТИВНИОТ СИСТЕМ**

Издавањето го поддржа
Меѓународната организација на трудот

ПРАВИЛНИК ЗА МИНИМАЛНИТЕ БАРАЊА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА НА ВРАБОТЕНИ ОД РИЗИЦИ ПОВРЗАНИ СО ИЗЛОЖУВАЊЕ НА КАНЦЕРОГЕНИ, МУТАГЕНИ ИЛИ СУПСТАНЦИ ТОКСИЧНИ ЗА РЕПРОДУКТИВНИОТ СИСТЕМ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат минималните барања за безбедност и здравје на вработените од ризици поврзани со изложување на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој правилник го имаат следново значење:

(1) „Канцерогена, мутагена или супстанца токсична за репродуктивниот систем” е:

- секоја супстанца класирана како канцерогена, мутагена или токсична за репродуктивниот систем во согласност со прописите за класификација, означување и пакување на супстанции и смеси.

- „смеса“ составена од една или од повеќе супстанции од алинеја 1 од овој член, каде што концентрацијата на една или на повеќе од индивидуалните супстанции ги задоволува барањата за ограничување на концентрацијата за класификација на препаратот во категориите на канцерогеност во согласност со прописите за класификација, означување и пакување на супстанции и смеси, или:

- „супстанца, смеса или процес“ е смеса од Прилогот бр. 1 од овој правилник, како и супстанца или смеса што се ослободува при процесот од Прилог бр. 1 од овој правилник.

(2) „Гранична вредност“ е граница на временски пондиран просек на концентрација на канцерогена, мутагена или супстанца токсична за репродуктивниот систем во воздухот, и тоа во рамките на просторот во кој дише вработениот во однос на специфицираниот референтен период од Прилогот бр. 2 од овој правилник.

Член 3

(1) За активностите каде постои можност да се предизвика ризик од иложување на канцерогени, мутагени супстанции или супстанции токсични за репродуктивниот систем, од страна на работодавачот се одредува природата, степенот и траењето на изложување на вработените со цел да се овозможи проценка на ризикот за безбедноста и здравјето на вработените и да се одредат мерките што треба да се преземат.

(2) Секоја нова активност која опфаќа користење на канцерогени, мутагени супстанции или супстанции токсични за репродуктивниот систем не може да биде преземена без претходна проценка на ризиците и спроведување на соодветни мерки за превенција.

(3) Проценката на ризикот треба постојано да се дополнува од страна на работодавачот, согласно новите научни и технолошки сознанија или особено ако е дојдено до значителни промени при изложувањето на вработените на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем.

(4) При проценката на ризикот се земаат предвид сите начини на изложувања кои што можат да го загрозат здравјето

и безбедноста на вработените, вклучително и апсорпцијата во кожата и/или преку кожата.

(5) При проценката на ризикот од страна на работодавачот се посветува посебно внимание на ефектите по безбедноста и здравјето на вработените кои се изложени на соодветен ризик и истите да не се вработуваат на работно место каде можат да бидат во контакт со канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем.

Член 4

Од страна на работодавачот се намалува употребата на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем на работните места со тоа што се заменуваат, колку што е технички можно тоа, со супстанца, смеса или процес кој, во согласност со условите во кои се употребува, не е опасен или пак е помалку опасен за здравјето и безбедноста при работа на вработените.

Член 5

(1) Во случај кога резултатите од проценката од член 3, став 1 од овој правилник укажуваат на ризик за безбедноста и здравјето на вработените, тогаш изложувањето на вработените треба да се спречи.

(2) Кога технички не е возможно да се замени канцерогената, мутегената или супстанцата токсична за репродуктивниот систем со супстанца, смеса или процес што, во согласност со условите во кои се употребува, не е опасна или е помалку опасна за здравјето и безбедноста на вработените, тогаш од страна на работодавачот се обезбедува производството и употребата на канцерогената, мутагената или супстанцата токсична за репродуктивниот систем да се одвива во затворен систем.

(3) Кога технички не е возможно да се изведе затворен систем, од страна на работодавачот се обезбедува нивото на изложување на вработените да е намалено на најниското ниво кое е технички возможно и истото континуирано да се следи.

(4) Изложувањето не треба да ги надмине обврзувачките гранични вредности на професионална изложеност дадени во Прилог бр.1 од Правилникот за минимални барања за безбедност и здравје при работа од ризици поврзани со хемиски супстанции.

(5) Секогаш кога се користи канцерогена, мутагена или супстанца токсична за репродуктивниот систем, од страна на работодавачот се преземаат следните мерки:

а) се ограничуваат количините на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем на работното место;

б) се намалува, колку е можно повеќе, бројот на вработените што се изложени или за кои има веројатност да бидат изложени;

в) се организира работниот процес и се спроведуваат техничките мерки со цел да се спречи или намали ослободувањето на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем на работното место;

г) се отстрануваат канцерогените, мутагените или супстанците токсични за репродуктивниот систем на самиот извор со локално вшмукување или општа вентилација соодветно со потребата за заштита на јавното здравје и животната средина;

д) се употребуваат соодветни процедури и методи за мерење на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем посебно за рано откривање на висока изложеност како последица на непредвидлив настан или несреќа;

ѓ) се применуваат соодветни работни процедури и методи;
е) се преземаат колективни мерки за заштита и/или, кога изложувањето не може да се избегне на друг начин, индивидуални заштитни мерки;

ж) се преземаат хигиенски мерки, посебно редовно чистење на подовите, сидовите и на другите површини;

з) се обезбедува континуирано информирање на вработените;

с) се обележуваат ризичните делови и се употребуваат соодветни знаци за предупредување и известување;

и) се спроведуваат мерки за итни случаи при висока изложеност, особено при евентуални хаварии на затворениот систем;

ј) обезбедува средства за безбедно складирање, ракување и транспорт посебно со користење на запечатени контејнери кои се достапно, јасно видливо и разбирливо обележани;

к) обезбедува средства за безбедно собирање, складирање и отстранување на отпадоците од страна на вработените, вклучувајќи ја и употребата на запечатени контејнери кои се достапно, јасно видливо и разбирливо обележани;

л) обезбедува соодветна лична заштитна опрема согласно препораките на стручното лице за безбедност;

љ) обезбедува соодветно документирање на сите преземени мерки од член 5 став 5 од овој правилник.

Член 6

Кога една канцерогена, мутагена или супстанца токсична за репродуктивниот систем предизвикува други опасности од оние кои се наведени во член 3 став 1 од овој правилник од страна на работодавачот се преземаат мерки за отстранување

или намалување на останатите ризици кои произлегуваат од користењето на супстанцата.

Член 7

Кога постои ризик по здравјето и безбедноста на вработените од изложување на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем, на барање на органот на државната управа надлежен за работите на инспекција на трудот, работодавачот треба да достави известување кое ги содржи:

а) активностите и/или техничко-технолошките процеси што се изведуваат, вклучувајќи ги и причините поради кои се употребуваат канцерогените, мутагените или супстанциите токсични за репродуктивниот систем;

б) количините на произведени или употребени супстанции или препарати кои содржат канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем;

в) бројот на изложени вработени;

г) мерките за превенција што се преземени;

д) видот на опрема за заштита што се користи;

ѓ) природата и степенот на изложувањето и

е) случаите на замена.

Член 8

(1) Вработените се информираат од страна на работодавачот во случај на непредвидлив настан или несреќа кои што можат да доведат до висока изложеност на вработените.

(2) Се додека не се вратат нормалните услови за работа и се додека причините за високата изложеност не се отстранети:

а) во засегнатата зона се овластени да работат само неопходните вработени за извршување на поправки и останати неопходни работи;

б) вработените во засегнатата зона добиваат лична заштитна опрема (заштитна облека, индивидуална респираторна заштита) која треба да ја носат;

в) изложеноста не треба да биде постојана и да е ограничена колку што е пократко за секој вработен;

г) вработените кои не се заштитени не треба да работат во засегнатата зона;

д) со цел да се одржуваат или вратат безбедните услови во засегнатата зона, отстранувањето на супстанците се извршува на начин со кои не се создаваат нови ризици ниту за вработените, ниту за животната средина.

Член 9

(1) За одредени активности за кои може да се предвиди дека постои можност за висока изложеност на вработените и во врска со кои целиот систем за понатамошни технички превентивни мерки за ограничување на изложувањето на вработените веќе бил целосно искористен, работодавачот одлуката треба да ја донесе откако ќе се консултира со вработените и со нивните претставници за преземање или утврдување мерки неопходни за да се намали периодот на изложување на вработените до минимум, со што би се обезбедила заштита на вработените се додека траат таквите активности, а тоа да не е во спротивност со одговорноста на работодавачот.

(2) На засегнатите вработени треба да им се обезбеди заштитна облека и индивидуална опрема за заштита на респираторниот систем која треба да ја носат.

(3) Изложувањето не треба да биде постојано и треба да биде колку што е можно пократко за секој вработен.

(4) Од страна на работодавачот се преземаат мерки со кои се обезбедува зоните каде се случуваат активностите од став 1

на овој член се јасно обележани и означени и неовластени лица се спречени на друг начин да имаат пристап до таквите зони.

Член 10

Од страна на работодавачот се преземаат мерки за да се обезбеди дека зоните во кои се одвиваат активностите за кои резултатите од проценката укажуваат на ризик по безбедноста и здравјето на вработените се слободни за пристап само за вработените кои заради нивните работни обврски треба да влезат во нив.

Член 11

(1) Кога се работи за активности за кои постои ризик од контаминација со канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем од страна на работодавачот се преземаат мерки за да се обезбеди дека:

а) вработените не јадат, не пијат, ниту пак пушат во работните зони каде што има ризик од контаминација со канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем;

б) на вработените им е обезбедена соодветна заштитна облека или друга соодветна специјална облека;

в) се обезбедени посебни места за чување на работната или на заштитната облека и облеката на вработените;

г) на вработените им се обезбедени соодветни санитарни простории за миење и тоалети;

д) заштитната опрема се чува на јасно определени места и се проверува и чисти ако е можно пред, а во секој случај по секоја нејзина употреба;

ѓ) оштетената опрема се поправа или се заменува пред да се употребува повторно.

(2). Обезбедувањето на мерките од став 1 на овој член не треба да претставува финансиска обврска за вработените.

Член 12

(1) Од страна на работодавачот се преземаат мерки со кои се обезбедува дека вработените и претставниците на вработените добиваат доволна и соодветна обука, врз основа на сите информации што се на располагање, особено во форма на информации и упатства во врска со:

а) потенцијалните ризици за здравјето, вклучувајќи ги дополнителните ризици кои се должат на пушењето на цигари;

б) мерките на претпазливост што треба да се преземат за да се спречи изложувањето;

в) барањата во врска со хигиената;

г) носењето и употребата на заштитна опрема и облека;

д) мерките што треба да ги преземат вработените, како и вработените задолжени да работат на хаваријата, кога ќе се случат несреќи и за да спречат несреќи.

(2) Обуката од став 1 на овој член треба да биде прилагодена за да се земат предвид новите или изменетите ризици и периодично повторувана, доколку тоа е неопходно.

(3) Вработените треба да бидат информирани од страна на работодавачот за инсталацијата и за контејнерите поврзани со инсталацијата, кои содржат канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем и работодавачот да обезбеди сите контејнери, пакети и инсталации што содржат канцерогени, муатагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем да се јасно и читливо обележани, на нив да се ставени јасно видливи знаци и предупредувања за опасност.

Член 13

Од страна на работодавачот се преземаат мерки со кои се обезбедува дека вработените и претставниците на вработените кај работодавачот добиваат доволни и соодветни информации во врска со:

- активностите или техничко-технолошките процеси кои ќе се користат, вклучително и причините поради кои ќе се употребуваат канцерогени, мутагени или супстанции токсични на репродуктивниот систем;

- количините на произведени или употребени супстанции или препарати што содржат канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем;

- бројот на изложени вработени;

- превземените превентивни мерки;

- видот на заштитна опрема што се употребува;

- природата и степенот на изложеноста, посебно нејзиното времетраење и

- случаите на замена со друг производ.

Член 14

(1) Информациите од член 13 на овој правилник се однесуваат и на потенцијално штетните последици од изложувањето на хемиски супстанции врз плодноста, ембрионот посебно во почетокот на бременоста, фетусот и децата кои се доени.

(2) Жените треба да бидат информирани од страна на работодавачот за неопходноста што порано да ја пријават бременоста и за можностите тие да бидат привремено распоредени на други работни места.

Член 15

(1) Од страна на работодавачот на вработените и претставниците на вработените им се овозможува проверка на примената на овој правилник, односно вклучување во неговото применување, особено во врска со :

-последниците за безбедноста и за здравјето на вработените во врска со изборот, носењето и користењето на заштитната облека и опрема, а кои не се во спротивност со одговорноста на работодавачот, за одредување на ефикасноста на заштитната облека и опрема;

-мерките од член 9 став 1 од овој правилник што ги одредува работодавачот, а тоа да не е во спротивност со одговорноста на работодавачот за одредување на тие мерки.

(2) Вработените и претставниците на вработените треба што е можно побргу да се известат од страна на работодавачот за недозволените изложувања при предвидливи и непредвидливи изложувања, и за мерките што се преземени или што треба да се преземат за да се поправи ситуацијата.

(3) Од страна на работодавачот се води ажурирана листа на вработените кои се изложени на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем, притоа посочувајќи го изложувањето на кое биле подложни, како и неговото траење и степен, доколку таквата информација е на располагање.

(4) Секој вработен има пристап до информациите на листата што се однесуваат директно на него.

(5) Вработените и претставниците на вработените имаат пристап до анонимни информации кои се однесуваат на вработените кај работодавачот.

Член 16

(1) На секој вработен кој што е изложен при работа на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем, од страна на работодавачот му се обезбедува соодветен превентивен здравствен преглед:

- пред изложеноста на овие супстанции (претходен преглед);

- во редовни временски периоди (периодичен преглед).

(2) На вработените им се даваат информации и совети за понатамошно следење на здравствената состојба по завршување на изложувањето.

(3) Вработените што се засегнати или работодавачот можат да побараат повторно да се разгледаат резултатите од следењето на здравствената состојба, согласно прописите од областа на здравствена заштита.

(4) Сите случаи на канцер кои се резултат на професионалното изложување на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем, согласно прописите од областа на здравствена заштита, се пријавуваат на надлежните институции од страна на работодавачот.

Член 17

(1) Листата од член 15 став 3 од овој правилник се чува најмалку уште 40 години по изложувањето, во согласност со закон.

(2) Кога работодавачот престанува со вршење на својата дејност документите се ставаат на располагање на органите согласно закон.

Член 18

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”, а ќе отпочне да се применува од 01 јануари 2013 година.

ПРИЛОГ бр. 1

Листа на супстанции, смеси, препарати и процеси

1. Производство на аурамин.
2. Процес кој подразбира изложување на полицикличен ароматичен јаглен-водород присутен во јагленовата прашина, јагленовиот катран и во јагленовата смола.
3. Процес кој подразбира изложување на прашина, чад и на спрејови произведени за време на печење или на електро-рафинирање на бакарно-никелов мат.
3. Јаки киселински процеси при производство на исопропилалкохол.
4. Процес кој вклучува изложување на прашина од тврдо дрво.
5. Процес која вклучува изложување на формалдехид.

ПРИЛОГ бр. 2

Гранични вредности за професионално изложување

име на агенсот	EINECS(1)	CAS(2)	крајни вредности		забелешка	преодни мерки
бензен	200-753-7	71-43-2	3,25(5)	1(5)	кожа(6)	крајни вредности: 3 ppm (=9,75 mg/m ³) (до 27 јуни 2003 година)
мономер на винилхлорид	200-831	75-01-4	7,77(5)	3(5)	—	—
прав од тврдо дрво	—	—	5,0(5) (7)	—	—	—

1. EINECS Европски инвентар за постојаните европски супстанции

2. CAS: Сервисен број на хемискиот апстракт.

3. mg/m^3 = милиграми на кубен метар воздух на 20°C и 101,3 кРа (760 mm живен притисок).

4. ppm = делови на милион во волумен во воздух (ml/m^3).

5. Мерено или пресметано во однос на референтен период од 8 часа.

6. Значителен придонес за вкупниот товар врз телото преку можно изложување на кожата.

7. Впишан дел - дробка: ако правот од тврдо дрво се помеша со други дрвени прадини, крајната граница ќе се однесува на сите дрвени прадини

Објавен во Службен Весник на Р.Македонија бр. 110/2010

International
Labour
Organization

Издавањето го поддржа
Меѓународната организација на трудот